

הרב יעקב יהודה יקיר
ר"מ בישיבת בית אורות, ירושלים

בגדר ההוכחה והעדות על מסירת השטר

ראשי הפרקים

- א. הקדמה
- ב. גיטין כ,ב: מחלוקת הרמב"ם והאו"ז
- ג. באור הסוגיה עפ"י תוס'
- ד. שיטת נתיבות המשפט ור' חיים מבריסק
- ה. שיטת קצוה"ח
- ו. סיכום

א. הקדמה

במאמר זה נדון בסוגיית הגמ' גיטין כ,ב:

בעי רמי בר חמא היו מוחזקים בעבד שהוא שלו וגט כתוב על ידו והרי הוא יוצא מתחת ידה מהו.

הסוגיה עוסקת בנתינת הגט, ודנה בגט הנכתב על ידו של עבד ויוצא מתח"י האשה, האם יש במצב זה הוכחה לכך שהבעל גירשה.

במהלך הדיון בסוגיה יתברר, ששאלת ההוכחה שהגט אכן נמסר, תלויה גם בהגדרת חזקה מה שתחת ידו של אדם שלו, וגם בהלכה מחודשת בדיני השטרות, שטר היוצא מתח"י של האדם מוכיח על עצמו שאכן הוא נמסר לו.

ב. גיטין כ,ב: מחלוקת הרמב"ם והאו"ז

למדנו בגיטין כ,ב: "בעי רמי בר חמא היו מוחזקים בעבד שהוא שלו וגט כתוב על ידו והרי הוא יוצא מתחת ידה מהו? מי אמרינן אקנויי אקני לה, או דלמא הוא מנפשיה עייל. אמר רבא ותיפוק ליה דכתב שיכול להזדייף הוא בכתובת קעקע... מאי הוי עלה? תא שמע דאמר ריש לקיש הגודרות אין להן חזקה".

נסתפק רמב"ח בגט הכתוב (בכתובת קעקע) על ידו של עבד המוחזק כשייך לבעל, ויוצא הוא מתח"י האשה, האם מגורשת היא? והסיקה גמ' דהגודרות

אין להן חזקה, דהיינו שאם הבעל טוען שהעבד הלך מעצמו אל האשה, מוציאים את העבד מתחת ידה ומחזירים אותו לבעל. זו המסקנה הממונית של הסוגיה, אך נחלקו הראשונים במסקנת הסוגיה בהיבט האסורי לענין הגירושין.

האו"ז בסי' תשטז (הובא בהגה' אשרי בפירקין בסי' כ) כתב שאינה מגורשת.

אמנם הרמב"ם (גירושין ד, ד) כתב:

היה הגט חקוק על ידו של עבד בכתובת קעקע והיה יוצא מתחת ידה והיו העדים חקוקים על ידו הרי זו מגורשת, אע"פ שאין לה עידי מסירה, שהרי אין יכול להזדיין. אפילו היו מוחזקין בעבד שהוא שלו וגט חקוק על ידו והוא יוצא מתחת ידה והיא אומרת בעדים נמסר לי הרי זו ספק מגורשת שמא מעצמו נכנס לה. שהגודרות אין להן חזקה.

כתב הטור (סי' קכד):

וכתב הרמ"ה דחיישינן מספק לחומרא והוא ספק מגורשת ואי ניסת לשני תצא בגט.

ובאר הב"י: "ואע"ג דמשום דאין להם חזקה מפקינן להו מיד השני ויהינן להו לראשון מכל מקום לענין גט אשה מידי ספיקא לא נפקא".

נמצא שהרמב"ם והרמ"ה מחלקים בין דיני הממונות לדיני האיסורים, דאע"פ שמוציאים את העבד מהאשה לבעל, לא נאמר שאין האשה מגורשת, באופן ודאי, אלא היא ספק מגורשת, ואילו האו"ז משוה את ההלכות וכיון שמוציאים את העבד מהאשה לבעל, האשה אינה מגורשת כלל.

בבאור מחלוקתם שמעתי בכולל, ממו"ר הגרמ"ד שליט"א, שנחלקו בהגדרת חזקת מ"ק שמכוחה זוכה הבעל בעבד. דהנה קונטרס הספקות בכלל א דן בגדר חזקת מ"ק האם כוחה מכח חזקה קמייתא באיסורים, או שהיא מעין חזקת ממון שכשם שאין מוציאים ממוחזק בלי ראייה כך מ"ק נחשב מוחזק שלא להוציא ממנו בלי ראייה. אם נאמר שחמ"ק הוי חזקה דמעיקרא, ממילא יוצא שהיא מכריעה את הספק מדין ודאי ככל חזקה דמבעקרא המכריעה, אך אם נאמר שהוי מוחזק, ממילא יוצא שהספק לא הוכרע אלא מספק לא מוציאים ממ"ק. אכן נראה לומר שהרמב"ם ס"ל שמ"ק הוי כמוחזק ואינו מכריע את הספק. ולכן אע"פ שמוציאים את העבד לבעל מ"מ לענין איסורים הוי ספק מגורשת, ואילו האו"ז סובר שמ"ק הוי חזקה

דמעיקרא המכריעה את הספק וא"כ העבד של הבעל מדין ודאי והאשה כלל אינה מגורשת.

והדברים מבוארים בספר נחל יצחק (סי' עב. בקונטרס בדין דברים העשויים להשאיל ולהשכיר). הנח"י הביא את דברי התומים והנתיבות, שכתבו דהא דמוציאים מן המוחזק דברים העשויים להשאיל ולהשכיר היינו דוקא את גוף החפץ אבל אם יש דיון לגבי דמי החפץ אין מוציאים. וכתב שם להביא ראיה לדבריהם מפסק הרמב"ם, הרמ"ה והשו"ע בסוגיין, דקשה דאמאי הוי ספק מגורשת? ובאר: "וע"כ טעמם משום דהא דמסקינן הוי הטעם משום חזקת מ"ק... וא"כ י"ל דלכן לא מהני זה רק לענין אפוקי ממונא. אבל לא לענין איסור א"א משום דהא כתב קצוה"ח (בקונטרס הספיקות כלל א) לדון דחזקת מ"ק הוי מעין חזקת ממונא, ועיקר מילתא דחזקת ממונא לעיל הוי מצד חזקה המבררת רק משום שאין אנו יכולים להוציא מן המוחזק בלא ראיה ע"ש. וכ"כ הנתיבות (לד ס"ק טו) וכו' ע"כ אין מועיל זה הסברא במקום איסורא והוי שפיר ספק מגורשת. והך מילתא דגודרות אין להם חזקה וכן הך מילתא דדברים העשויים להשאיל ולהשכיר הוי הכל בחד טעמא...".

נמצאנו למדים שהרמב"ם והשו"ע שפסקו שהויא ספק מגורשת כוונתם דהוי ספק מן התורה וטעמם עמהם משום דגודרות הוי ספק, משום דחזקת מ"ק היא מעין חזקת ממון.

ג. באור הסוגיה לפי תוס'

רמב"ם הסתפק בסוגיה בדין גט הכתוב על העבד ופשטה לו הגמ' מריש לקיש דאמר הגודרות אין להן חזקה. תוס' בסוגיה הקשו מדוע לא פשטה הגמ' ממשנה מפורשת בחזקת הבתים: "העבדים חזקתן ג' שנים מיום ליום" ועוד מה חידש ר"ל בדבריו, שלא שמענו כבר במשנה? בהסבר הדבר הובאו בתוס' שתי שיטות:

1. שיטת הרי' יהודה מקורבי"ל: ר"ל חידש שאע"פ שבסוגיין מיירי באופן שיש הוכחה מסוימת שהעבד או הפרה ניתנו לאשה שהרי הגט כתוב עליהם, מ"מ אין לה חזקה בהם.

2. שיטת בעל התוס': יש חילוק בין בהמות לבין עבדים; עבדים הם בני דעת ויכולים ללכת מדעתם למקומות אחרים, אבל בהמות אין בהם דעת ואינן הולכות למקומות אחרים מעצמן. לכן ממשנת העבדים לא ניתן ללמוד את

דין הבהמות דהו"א דדוקא עבדים אין להם חזקה כיון שעילי מנפשיהו אבל בבהמות כן תהיה חזקה, קמ"ל ר"ל דגם גודרות אין להם חזקה. לכן בסוגיין א"א לפשוט ממשנת העבדים, דהא בסוגיין יש הוכחה מסוימת שהעבד ניתן לאשה שהרי גט כתוב על ידו וכן מדברי ר"ל למדנו שאין לאשה חזקה בעבד גם בכה"ג.

נחלקו להלכה הב"י והדרישה בסי' קכד, בעקבות דברי תוס' בדין גט הכתוב על קרן פרה, המוחזקת לבעל והרי היא יוצאה מתחת ידי האשה. הדרישה כתב: "בפרה דאיכא תרתי לטיבותא, דלא עיילה מנפשה וגם איכא הוכחה שהגט שלה מדחקק על קרנא, לא מיבעיא ליה כלל ופשיטא דמגורשת ודאי". דהיינו עפ"י סברת התוס' רוצה הדרישה לומר שבפרה האשה ודאי מגורשת, כיון שישנן שתי סברות לומר שאכן הבעל נתן את הפרה. לעומתו הב"י כתב: "הוא הדין דשייך למיבעיא אם היו מוחזקים בפרה שהיא שלו וכי היכי דאסיקנא בעבד דהו"א ספק מגורשת ה"ה לפרה". הט"ז נקט כב"י והסביר שבסוגיה למדנו שבגודרות ועבדים לא אזלין בתר סוגי הוכחות כלל ולכן גם בפרה שגט כתוב על קרנה אין חזקה לאשה. רעק"א הוכיח כשיטת הדרישה, מכך שרמב"ח לא דן בגט על פרה אלא הסתפק דוקא בעבד אע"פ שכדי להעמיד את הספק חייבים להסביר בדרך איסור של כתובת קעקע.

עוד נחלקו הפוסקים בדין הגירושין אם נשאר העבד תח"י האשה ג"ש: הב"י כתב: "וכן אם היה העבד אצלה ג"ש מזמן הכתוב בגט ולא מיחה בה, משמע לכאורה דמגורשת גמורה הו"א... דאחר ג"ש יש להם חזקה... שמה שהיה העבד אצלה קודם זמן הכתוב בגט... (ו)ליחוש דילמא כתב ליתן ולא נתן. י"ל דלא מקדים איניש פורענותא לנפשיה". כלומר לפי הב"י לאחר שהחזק העבד אצלה ג"ש ולא מיחה הבעל הרי היא מגורשת ודאי. הט"ז חולק על הב"י בהלכה זו, ופוסק דגם לאחר ג"ש הוי ספק מגורשת דלעולם יש לחוש שמא מנפשיה עייל העבד ולכן לא מיחה הבעל דהרי אין לאשה חזקה בנכסי בעלה.

ד. שיטת נתיבות המשפט ור' חיים מבריסק

התבוננות נפלאה בסוגיה מצאנו בדברי הנתיבות ור' חיים. הנתיבות בתו"ג על סדר המסכת הביא את הדינים מסי' קכד:

1. כאשר הבעל מודה שנתן לאשה את הגט נאמנת, ומגורשת גמורה.
2. כאשר יש לה חזקה כנ"ל לאחר ג"ש, מגורשת.

והקשה התו"ג: "ולכאורה קשה דהא בעל שאמר גרשתי אינו אלא ספק מגורשת, ועוד דהבעל אינו נאמן למפרע והכא משמע דמגורשת מזמן הגט, וגם קשה הא דאם אין הבעל מודה שאינה רק ספק מגורשת אף דהעבד ודאי מוציא הבעל מידה בדין".

קושיותיו מתבארות יותר בדברי ר' חיים בסטנסיל סי' קמח שכתב: "וקשה כיון דמיירי דליכא ע"מ כמבואר בסוגיין ורק דהע"ח הם ע"מ, או דאנן סהדי שבא הגט מידו לידה, וא"כ כיון דהגודרות אין להם חזקה ואין לנו ראיה מהתפיסה שבא לה מידו לידה, וא"כ ליכא בזה האנ"ס וליכא בזה כלל ע"מ והוי מגרש בלא עדים".

דהיינו כיצד ניתן לפסוק שהיא ספק מגורשת, הרי אע"פ שיש ספק האם ניתן לה הגט אין אלו גירושין כלל כי אין עדים על הגירושין. במקרה שאין עדי"מ, המציאות של הגט בידי האשה, מוחזקותה בו היא העדות/האנ"ס על הגירושין וכיון שאינה מוחזקת בגודרות אין כאן גירושין כלל. ומה תועיל הודאת הבעל ומה תועיל החזקה של ג"ש לחסרון זה שקיים בגירושין?

שני גדולים אלו מחדשים חידוש בגדר האנן סהדי והעדות על המסירה בשטרות. ההוכחה על המסירה אינה עצם חזקת הממון שיש למקבל בשטר, אלא ישנה חזקה בשטר עצמו המוכיחה את מסירתו: אנ"ס ששטר שנכתב אכן נמסר. ר' חיים, כתב:

והנראה לומר בזה דאין הדין דהגודרות אין להם חזקה מפקיע האנן סהדי של המסירה לגמרי דנימא שלא היה בזה מסירה כלל ומאיליהם באו אצלה, אלא כיון דגט חקוק על ידו והיו מוחזקים בעבד שהוא שלו ויוצא עכשיו מתחת ידה, שפיר יש בזה בדיני שטרות אנן סהדי שהיה מעשה מסירה... ורק דלענין ממונות של העבד אחרי שהיה מוחזק אצלנו שהיה עבדו אינו יוצא ע"י התפיסה שלה מוחזקתו. וזהו המגרע ראית השטר שלא תוכל להנשא בו שמספק עלינו אם נתגרשה. אבל לענין מעשה המסירה שפיר הוי העדי חתימה עדי"מ, ואנ"ס על עצם מעשה המסירה והוי מגרש בעדים.

חידושו של ר' חיים מתבאר בספרו על הרמב"ם (גירושין ו, ט). נחלקו הרמב"ם והראב"ד (אישות ג, טו): "האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמיתת הדבר. לפיכך אם הודו השליח והמשלח אינן צריכים עדים כמו שליח הגט..." וכתב הראב"ד: "אין הנידון דומה לראיה דלענין שליח הגט גיטו מוכיח עליו

וכו' אבל בקידושין דאפילו שניהם מודים אינו כלום כי מודו השליח והשולח נמי לא כלום הוא".

הרמב"ם סובר שמינוי שליח לקדש אשה אינו מצריך עדים והראב"ד חולק וסובר שבעיני עדים על המינוי. הקשה הראב"ד על הרמב"ם דאין להוכיח מגט, דשאני התם דגיטו מוכיח עליו, והוסיף ר' חיים להקשות דהרמב"ם בעצמו סובר דהגט מוכיח שהוא שליח וכן שנמסר לגירושין?

וכתב ר' חיים לתרץ:

דהרמב"ם ס"ל דנהי דהכתב מוכיח שהבעל עשאו שליח, אבל אין זה אלא הוכחה בעלמא, ולא מהניא זאת אלא לברורי מילתא שהאמת כן הוא שהוא שליח לגירושין, וכל זה לא מהניא אלא אם נימא דשליח שעשאו בינו לבין עצמו ג"כ השליחות קיימת, ואז מהניא הוכחת הכתב לברר שהוא שליח לגירושין, אבל אם נימא דשליחות של גירושין דינה כגירושין עצמן, דבלא עדים השליחות בטלה, ובעיני העדים לקיומי מילתא דשליחות, אז בעיני דוקא עדים או דבר שיש בו נאמנות מדין תורה, ולא הוכחה בעלמא. ואינו דומה לגט שמסרו ליד האשה בלא עד"מ דמהניא לדעת הרמב"ם, דהתם השטר גופיה מעיד על זה שבא ליד האשה, דעיקרו של שטר הוא שהבעל נותנו לה ומגרשה, ועל כן שפיר מקרי ראית השטר דמהני מדין תורה, משא"כ לענין השליחות אין בהשטר מאומה מזה, ולא הוי רק הוכחה בעלמא וזה אינו מועיל רק לברורי מילתא ולא לקיומי מילתא.

ר' חיים מחלק בין ראיה הנובעת מתפיסה ממונית של השטר, מכך שפלוגי מחזיק בו, לבין ראיה הנובעת מהלכות שטרות, מכך שהשטר מעיד על מסירתו לפלוגי. הראיה בהלכות שטרות היא אנ"ס מדין תורה ומועילה לחלות המעשה, ואילו הראיה מכח המוחזקות הממונית היא הוכחה בעלמא ואינה אנ"ס מדין תורה ולכן לא מועילה לחלות.

המורם מהנ"ל, שבגט הכתוב על העבד ויוצא מתחת ידי האשה יש הוכחה של אנ"ס בהלכות השטרות, שאכן נמסר מהבעל לאשה שהרי זהו תוכנו של הגט, ואע"פ שבמוחזקות הממונית יש חסרון בגודרות אין בכך לבטל את הראיה בהלכות השטרות. במקרה דידן יש סתירה בין המוחזקות הממונית לבין ההוכחה בהלכות השטרות ולכן פסק הרמב"ם שמגורשת מספק.

נראה שעל יסוד זה בנויים דברי התו"ג בהסבר סוגיין. דהסביר התו"ג שרמב"ח כלל לא הסתפק על הגירושין דודאי גירשה, דכיון שהגט כתוב על ידו של העבד לא היה נותן הבעל שיהיה סתם אצל האשה, וספקו הוא רק על העבד מבחינה ממונית דיכול הבעל לטעון שנתנו לה ע"מ שתחזיר את העבד כיון שאין מוחזקות בגודרות מול מ"ק. ועפ"ז כתב שמדאורייתא הוא מגורשת אלא דחכמים עשאוהו כספק כיון שממונית העבד חוזר לבעל וכל הראיה על הגירושין היא על ידו, ולכן במקום שהעבד אינו חוזר לבעל כגון שהבעל מודה, או חזקת ג"ש היא מגורשת ודאי. ועדיין יש להבין דבריו דהא בזמן הגירושין אין עדים על הגירושין ואיך מהני הראיה מכך שלא תבע העבד לאלתר? וע"כ כדברי ר' חיים, שיש ראיה מהשטר עצמו על מסירתו והוי אנ"ס בדיני השטרות, והוסיף התיבות שגם בדיני הממונות ישנן ראיות.

יסוד זה בדיני השטרות מבואר בנתיבות (בספרו תו"ג קכד באורים ב), שכתב שלרמב"ם סגי בעד"ח כדכתב הר"ן דהוי ליה עד"ח כעדי מסירה, והיינו, אומר התו"ג, שעד"ח הם המעידים על המסירה. וכן כתב התיבות בחו"מ בסי' נב, דאם העד"ח נפסלו אחר החתימה קודם המסירה השטר בטל כיון שלא נמסר בעדים כשרים והיינו דנקט שעד"ח הם המעידים על המסירה אע"פ שלא ראוהו. והוא משום ההלכה בשטרות האומרת שאנ"ס שאכן נמסר השטר ועידי השטר החתומים על עשייתו הם המעידים ממילא על השלמת פעולה במסירה. הלכה זו בשטרות האומרת שהשטר מעיד על מסירתו אם יוצא הוא מתח"י האדם האמור לקבלו, היא המסבירה כיצד ניתן לראות את עד"ח עצמם כמעידים על מסירת השטר למרות שהם ראו ושמעו רק אם ציווי כתיבתו. דהם המשווים את השטר לשטר, והשטר מעיד על מסירתו.

ה. שיטת קצוה"ח

קצוה"ח (רמא, א) מחדש שבעיני עדים לחלות בין בדבר שבערוה ובין בממונות אלא שבממונות הובע"ד כמאה עדים דמיא. והיינו שעדי חלות לא מוכרחים להיות שני עדים שראו את המעשה, אלא גם עדות ידיעה מועילה לחלות.¹ והוכיח כן מדברי הר"ן בהסבר שיטת הרמב"ם הנ"ל, דלר"א סגי בעד"ח למרות שעדי מסירה כרתי (וע"ע קצוה"ח צ, ז). לדעת קצוה"ח באור הר"ן ברמב"ם הוא שעד"ח הם הגורמים לכך שידוע לנו שהגט נמסר ע"י

¹ ע"י קובץ אבני משפט ט, מאמרו של הרב ירון רוזיליו (הערת מערכת).

הבעל, דכיון שהגט יוצא מתח"י האשה והעדים מעידים שהבעל כתבו, א"ס שהוא מסרו. א"ס זה הוא עד"מ של הגט הפועלים את חלות הגירושין.

במשובב נתיבות בסי' נב כתב: "והיינו לפי שאנו רואין הגט בע"ח ביד האשה אן סהדי במסירתו ואן עד"מ ע"י ע"ח, תדע דאם חתמו עדים ומתו ואח"כ מסרו לה בו ביום דודאי כשר, דא"ס שבא הגט מיד הבעל לידה ואן הוי ע"מ ה"ה אם נפסלו אחר החתימה ואח"כ מסרו לידה, אן הויין ע"מ וזה פשוט.

קצוה"ח חולק על נתיבות הנ"ל. הנתיבות למד בר"ן, שעד"ח הם עדי המסירה ובארנו דבריו לעיל דזוהי הלכה מהלכות השטר, שהשטר מעיד על מסירתו ולכן כתב שאם נפסלו העדים קודם מסירת השטר, השטר בטל. אבל קצוה"ח אינו מכיר הלכה כזו בדיני השטרות כלל. לשיטתו העדות על מסירת השטר היא עדות ידיעה ואן - בי"ד, סהדי שנמסר השטר, ולכן אין פגיעה בשטר אם העדים נפסלו לאחר חתימתו קודם מסירתו.

לאחר שהעמדנו את שיטת קצוה"ח, חוזרת ועולה השאלה בסוגיתנו כיצד פסקו הרמב"ם ודעימיה דהוי ספק מגורשת הא בגודרות ליכא א"ס שנמסר הגט, ואם אין עדים לא הוי גירושין כלל?

נראה שעיון בדברי הרמב"ם (גירושין ד, ד) יענה על שאלתנו, וז"ל: "היה הגט חקוק על ידו של עבד בכתובת קעקע והיה יוצא מתחת ידה והיו העדים חקוקים על ידו הרי זו מגורשת אע"פ שאין לה עידי מסירה שהרי אין יכול להזדייף. אפילו היו מוחזקין בעבד שהוא שלו וגט חקוק על ידו והוא יוצא מתחת ידה והיא אומרת בעדים נמסר לי הרי זו ספק מגורשת שמא מעצמו נכנס לה, שהגודרות אין להם חזקה".

בהסבר דבריו כתב האמרי משה (סי' יט): "ויש להבין אי הרמב"ם מפרש האיבעיא דרמב"ח ג"כ בהעדים חקוקים על יד העבד, כמו שפירש הרמב"ם המשנה, א"כ למה צריך הרמב"ם, דהיא אומרת בעד"מ נמסר לי, הרי להרמב"ם סגי בעד"ח לחוד"? דהיינו כיון שהרמב"ם מעמיד שגם עד"ח חקוקים על העבד, ושיטת הרמב"ם היא שסגי בעד"ח מדוע צריכה האשה לטעון שנמסר לה הגט בפני עד"מ?

וכתב שם לתרץ עפ"י דברי הר"ן וכהסבר קצוה"ח, דהא דסגי בעד"ח היינו דוקא כאשר אן סהדי שהיתה מסירה מיד הבעל לאשה. אבל בגודרות שלא קיים הא"ס בעינן דוקא עדי מסירה.

ז"א הרמב"ם מעמיד את דברי רמב"ח דוקא בכה"ג שהאשה טוענת שהגט נמסר לה בעד"מ ולכן הוא ספק, כי לטענתה היתה מסירה כשרה אך אנו מסופקים שמא מנפשיה עייל. אם האשה לא תטען שנמסר לה בעד"מ אין כאן גירושין כלל דאפילו אם הבעל מסר לה הגט אין כאן עד"מ דליכא אנ"ס על המסירה בגודרות.

ו. סיכום

1. נחלקו הראשונים בדין הגירושין בגט החקוק על ידו של עבד המוחזק כשייך לבעל, ויוצא כעת מתח"י האשה. הרמב"ם והרמ"ה כתבו שהוי ספק מגורשת, והאו"ז כתב שאינה מגורשת כלל.
2. בהסבר המחלוקת י"ל שנחלקו בגדר חזקת מרא קמא. האו"ז סובר שמ"ק הוא חזקה דמעיקרא המכריעה את הספק והרמב"ם סובר שמ"ק הוא כמוחזק. (בשם מו"ר הגרמ"ד שליט"א וכיו"ב ראה נח"י חו"מ עב).
3. תוס' כתבו שגודרות אין להם חזקה אע"פ שאין בהן דעת לילך למקום אחר ומדין הגודרות ניתן ללמוד לעבד עם גט חקוק שאין בו חזקה למרות שהגט הוא קצת ראייה על המסירה.
4. נחלקו הפוסקים בגט הכתוב על קרן פרה האם היא מגורשת גמורה. הב"י כתב שהוי ספק מגורשת כמו בעבד והדרישה כתב שהויא ודאי מגורשת. הט"ז נקט כב"י, ורעק"א נקט כדרישה.
5. עוד נחלקו הפוסקים בדין הגירושין בסוגיין אם נשאר העבד תח"י האשה ג"ש, הב"י כתב שודאי מגורשת והט"ז כתב דהוי ספק מגורשת.
6. הגר"ח מבריסק והנתיבות מחדשים גדר חדש בהלכות שטרות, השטר עצמו מעיד על מסירתו. אן סהדי ששטר כשר אכן נמסר. הלכה זו אינה תלויה בדיני הממונות, אלא היא הלכה עצמאית לשטרות.
7. קצוה"ח אינו מקבל הלכה זו; לשיטתו ההוכחה על מסירת השטר קשורה בהלכות הממונות ולכן צריך להעמיד סוגיין באוקימתא שהאשה טוענת שהגט נמסר לה בעד"מ.